

IN NOMINE JESU!

ARISTOTELIS POETICEN
COMMENTARIUS,

D E

USU ET NECESSI-
TATE POESIOS, SE-
CUNDAꝝ ET TERTIA OB-
JECTIONE PLATONIS:

In Regiâ Academiâ Aboënsi,

Consensu & suffragio Amplissimæ Facultatis Philosophicæ,

DISCEPTATIONI PUBLICÆ EXHIBITUS;

P R Ä S I D E

M. PETRO FAURBECCCHIO,

Poësios Prof. & Ordinario, Fac. Phil. h.t.

Decano & Reg. Alumnor. Inspectore;

R E S P O N D E N T E

CLEMENTE M. FLODINO,

Wex. Smolando,

In Auditorio Super. & Maximo,

Ad diem 15. Aprilis, Anni Christiani M. D C. LXXVI.

A B O Ä

Excusus à PETRO HANSONIO, Acad. Typog.

1. *Ad omnes fratres*
in
Missione eis post predictam
commissariis
et
ad eum et necessari
et honestos. Et
cum dabo et traham
et non poteris
procedere nisi

ad eum et necessari
et honestos. Et
cum dabo et traham
et non poteris
procedere nisi

rum Numinis admisceant, Apollinem Musasq; invocent, Deorum
cogant concilia, Jovem Cælo, Neptunum Mari, Plutonem Infer-
ru, Hymeneum thalamis, Dianam venationi præficiant; Non
secūs ac si cum antiquis delirarent, nec aliter, nisi his fig-
mentis, Superū de mortalibus curam, rerumq; no-
strarum moderationem liceret peritè exponere: suā sic
distinguit Censurā Malenius Palæstr. Eloq. Ligat. part. I.
Lib. I. cap. 7. Ego, inquiens, tales Poëtarum nomine indignos Respon-
tenseo, qui aliorum figura recantare, quām suo ipsi ingenio ma-
lunt procudere. certè, ut aliquando Poëticè, Christianè tamen
loqui parūm videntur. De hoc malo curando infrā agendum pro-
lixius. Illis facilē ignoscamus, (1) Qui in Comœdijs Satyrāq; in-
ter jocos, irrisiones, ludos & ludibria, ejuscmodi Veterum deli-
ramenta adhibent, contumelia magis, quām honorū gratiā; Ut,
si Christianus in Comœdiâ, Pol, Ecclor, Mehercule, interserat,
si Dianam in venatione favere jubeat, per Stygem juret, aliaq; id
generis ad ludificationem comparata usurpet. Tum (2) Si pro A-
ère Jovem, pro Mari Neptunum, pro Literis Musas, Palladem aut
Apollinem, pro Vino Beccum &c. induixerit; quod jam usus,
hac in re magister, obtineat: neq; ui Dij, sed ut facta quedam E-
lementi persona, usurpentur. Hæc ibi. Qvin adjectis Epithetis, v. gr. Jupiter Optimus Maximus, aternus, rerum conditor,
hominumq; Deumq; parens, &c. Ethnicas superstitionum
scorias sic deteri, in nonnullis similiter alijs, nil vetat, ut
Christiano sensu recipi queant. Taliū itaq; Usus voca-
bulorum Christianis permittitur; non ad κακοζηλίαν superflui-
tiosam, aut Opinionem cultus; sed (α) ἴσος, ad irriden-
dum aut refutandum Ethnicorum ἰδεοθρησκείαν; exemplo
Eliæ, 1. Reg. 18. v. 26, 27. Josiæ, 2. Reg. 23. v. 4, seqq. 2.
Chron. 34. v. 4, seqq. Confer 1. Reg. II. v. 5, seqq. 2. Mac-
cab: 6. v. 2. alibiq; passim: (β) Μεταφοεικός, cum, ut facta
quedam persona Universi, Cæli, Astri, Elementi, alias verrei, vel

naturalia, vel arte facta, translatu sensu usurpantur; Videsis Job. 26. v. 13, Ibid. 27. v. 18. Item 38. v. 31, 32. Sic Jupiter pro Aere & Astro erratico, Phabas pro Sole, Diana pro Luna, Apollo & Phoebus pro Doctoru applausu, Musae pro solertiâ &c. significatione notoriâ ponuntur. (γ) Metras λητλυξος, ubi transmutivâ aliquot earundē participatione circuſ ſtatiarū, discretis epithetiis vocabuli coniunio fit; Velut Aſt. 17. v. 23. Sic Phabu Justitia & Apollinem Eternitatu de Deo salvato- re, Parnassum & Heliconem & Cytheron Sionis de Ecclesiâ, Musas & Palladem & Phœbum seu Apollinem Silōium de doctri- na sacrâ, &c. recte dici pieq; intelligi, paulò cordatior nemo negaverit. Huc eodem referas, si Palladem omnisci- om, bis genitam, immensam & omnipotentem, biformis naturæ, Calitum & Terrigenarum Stygiq; potentem, &c. quis appellat Christum; aut Spiritum S. Iovis immensi & Palladii or- mnisca dicat Aeternum Spiritum aut Flamen aut Spiraculum. Eodemq; modo in similibus alijs. Cautionem vero, de ſegmentis fabulosis Deorum gentilium, ibidem Maserius cap. 21. hanc habet: Ut in rebus Naturalibus Rara inducat Poëto, debet illas altioribus Mentibus ſubjicere, qua Elementa, Calumq; Creaturasq; omnes, ſuo arbitratu fletere, mutare, atq; ad raroſ effectus elevare poſſint. quod niſi fecerit, conſueto natura ordi- ni alligatus erit, & ſuper Historici facultatem nihil poterit. Id ſoq; adeo veteribus Poëtiis, Homero Virgilioq;, uſitatum; ut nec tempeſtatem, quo rarioſ admirabiliorq; tumata, tum oppref- ſa illa fit, ſine Deorum interveniu concident. Verum hic Chri- ſianao Poëta non eadem relinqui facultas videtur: cum Ethnici ſuos quibusq; rebus Deos praefecerint, eosq; plerumq; contrarios, ut rem quamq; diuerſis motibus, eventibusq; ad inſignem vari- atatem varietatemq; extollerent. Christiani igitur ſaniora per Fidem perſuasi, cum illam Dei Unius, ſecum pugnantis in rerum moderatione, diſſenſionem oppositionemq; inducere nequeant, ad inſerio-

inferiores se Mentes, rebus tamen elementaribus superiores, de- 53
bent convertere; ut Angeli boni malig, sunt, sententys inter
se pugnq, gravissimis divisi. Quin & ipsas Dei Virtutes, fi-
ctis personis nominibusq, ad diversa, atq, etiam opposita munia,
licebit adhibere. Cum in rebus creatis alias aliasq, unius Dei op-
erationes spectemus, Justitiaq, nunc saviat, ubi parsit Clementia;
imò & Prona seu Providentia, eadem nunc adversis prospera,
nunc prosperis adversa, magnâ rerum vicissitudine, permisce-
at; Theandria seu Potentia divina, possit omnia: ac proinde
Christiano, neq, raritas, neq, varietas deesse possit; ut postea ma-
gis apparebit. Quocirea ad vana illa Deorum Vocabula, in rebus
supra naturæ ordinem elevandis, aut mutandis implicandas,
eudem minimè est confugiendum. Hoc enim esset Ethonicorum
vanitati adharescere, neq, unius in his Dei vim virtutemq, ob-
servare. Accedit quod alienum à Poëta officio sit, aliorum fi-
ctionibus tantum inhærescere; hoc enim est, rudi pictoris instar,
alieni fictoris opus imitando exprimere, nec suo ingenio atq, ar-
te sati sitti. De quibus merito Horatius: ò imitatores servum
pecus! Res ipsas, non artens ac lineamenta alterius, tam fictor,
quam pictor bonus imitatur; ijsq, quas præficit, mentibus altioris
bus, sive diversis etiam Dei unius operationibus, facile nomina,
ex fontibus Gracorum suavius faciliusq, depromta, reperit. Et
quaer hujus generis adfert ibidem plura. Demum, de
Fabularum applicatione ad Exempli vel Similitudinis Poëticae
usum, Librum allegatum hunc in modum claudit: Èa,
quâ suprà docui, cautione hic utendum erit, ut Christianum te
esse ubiq, memineris, & veterum Poëtarum fabulas, suis erroris
bus expurgatas, probè non minus, quam eruditè usurpes. Ce-
terum elegantissima quoq, Poëtios Schemata, nec spernenda erue-
ditionis materiem Sacra tibi, Veteris in primis Testamenti, lite-
ra suppeditant. In quibus hac etate multos insigni laude ver-
satos comperies. Que si nova fictionibus, juxta leges nostras,

36 ornaueris, nihil ab optimis Poëtis alienum aggredieras. Illa
Masenius.

§. 16. Superpondio hic sint Quæsta Poëtica Hubmejeri,
Decad. I. Dispp. Philosophicar. 8. & 10. cum opportu-
Quæsta. nā in ejusdē Responsestes Animadversione. Q. (1) Annon Christia-
nianis, Trinitatem in Deitate, multitudinē numero Deos ap-
p. pellare liceat? Respondet, (α) Ajentiu à partibus: Quod
Elohim, in Scripturis passim, et si pluralem, & inflexionem, &
constructionem recipiat, unum tamen essentiā notet Deum; Id.
que secutos Gracos, passim θεος dicere, licet θεον singulariter
Christia: intellectum velint. Ipse tamen (β) Negat: Quando Deorum
nis, pro appellatione, cum οὐλούθεια & atheismus introducitur, tum ve-
Hebreo ra piag loquendi consuetudo inter Christianos, cum scandalo tol-
Elohim latine litur. Unde (γ) Observandum præcipit: &, nè probatus
Deos dicitur Usus trahatur temerè in Abusum; &, in proprietatibus Lin-
cere fas gvarum, videatur quid cuiusq proprium, nè Idiotismi confun-
non est, dantur; deniq; ut attendantur cuiusq lingua inflexionum
constructionumq consuetudines & cause. Verum enim vero,
ad omnem hoc in negotio dubitandi præcidendam an-
sam, haud abs re fore existimamus εἰνετον B. Dn. D.
Jacobi Martini, in de Trib. Elohim primo cap. 4. Eth-
nici, ait, quia non Deum, sed Deos, b. c. multos Deos, essen-
tiā & personis distinctos, colebant, adeoq; vox & numerus plu-
ralis Dei, Ethnici & in vernaculo sensu multos Deos essentiā
dictos, personisq separatos, significabat; nomen autem Elohim
voce Dei, propter aliarum penuriam & defectum, vertendum
erat: non in plurali id potuerunt sacri interpretes, sed in singu-
lari debuerunt exprimere; nè loquentes de uno vero Deo, wo-
du Dei arcum Ethnicis & Idolorū cultoribus adserere & approbare,
alijs Proprietate vocis & numeri pluralis sequētibus Surgentibus,
viderentur. Hac igitur est vera ratio, cur Elohim verū Deum
nempe Creatorem cali & terra, significans, ab Interpretibus,

non per plurale Deos, sed per singulare Deo, vertendum erit. 57
Et ibidem cap. 5. Licit ELOAH, inquit, reddatur Latinè &
Græcè Deus, non tamen ELOHIM verti debet Dij: quippe quod
non personas, sed divinam potius Essentiam ejusq; unitatem, in
utrāq; lingua notat; ut illud suprà demonstravimus. Cum igit
tur (ut ea, que in præcedentibus fusiis explicata & demon
strata sunt, hic breviter repetamus) ob paupertatem suam Lat
ina & Græca lingua Hebreum personale ELOHIM exprimere
nequeat, id per Essentia vocem exprimit semper in singulari:
deo, ut neq; ratione essentiae, tres Dij essentiales; neq; ratione
subsistentia, tres Dij personales, credendi sint: sed cum Athanasio
(in Symbolo) & universâ Græcorum Latinorumq; Ecclesiâ, cre
dendum & dicendum: Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus
Sanctus: Et tamen non Tres Dij, sed unus est Deus. Ita Domi
nus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus: Et tamen
non tres Domini, sed unus est Dominus. Quia sicut sigillatum u
namquamq; personam Deum & Dominum confiteri, Christianâ
veritate compellimur: Ita tres Deos, aut Dominos dicere, Catho
licâ religione prohibemur. Tantum ille, ὁ Θόδος των θεών
definiens. Sed non ignorandum, etiam Christianū, vel
ιστορίως allegando, vel traducendo ωρασικῶς, Ethnico
rum Deos dicere & appellare, nec interdicti; exemplo
Scripturarum, Exod. 20. v. 3, 23. Deut. 5. v. 13. ibid. 7. v.
25. & passim Vet: Test: ubivis. Imò Deorum appellatio,
μεταφορικῶς & μεταλητικῶς Christianorum pluri
mis hodieq;;, et si non semper aptè, usurpatur. Unde Gro
tius Epist. Poëmatib. præfixâ ad Guilelmum fratrem,
Quid si etiam, ait, sinistrosum aliquis rapiat, quod more Poë
tarum, recepto magis quam laudabili, Deos interdum no
minaverim? quod profecto vigente paganismo flagitosum
fuerat: nunc periculo caret. Sciunt quippe omnes, eâ voce
Sidera, modò Elementa, modò Mentes aetherias, modò insignes
Viros, modò Dei unius Virtutes ac dona intelligi. Sic ille.

58 Q. II. Recléne Poëta Musas invocent? (a) Affir-
mat è Scaligeri Poëticor, Primi secundo; scilicet,
ut furore imbuti Poëta peragant quod opus est. Disqui-
rit ibidem: An ergo furor à Musis? Non, inquit, sed di-
vina illa vés, ut paulò pōst idem (Scaliger.) Nam ig-
neus est illis vigor, ut Poëta testatur, & celestis origo.
Insuper (β) firmat prius; Quia dēa Poësis, ad quam
opus caelesti rerum scrutatione & per vestigatione, di-
vina memoria, divino modo: Ut nihil proinde inde-
cens aut spurcum, propter Musas; nihil incomitum,
propter easdem, quæ venusta & omni specie decentia
cujus vés ornatisimæ. seu grandi sonare Cothurno, seu
leves Elegos scribere, seu Lyrā pangere divinum Me-
los satagas &c. Tandem (γ) in Summam mittit:
Numquid vano Numinæ non invocanda, & deliria
Ethnicorum omittenda? Respondet: (1) Si sunt, con-
ceditur. (2) Religio non in Carmine ponenda, sed ex
S. Scripturā discenda. (3) Quæ per Ingenij Solertia
tenantur commode, non sunt trajicienda aliò cruditer
& ruditer, quasi nescio que Virgunculae fidæ & pictæ
& dictæ invocarentur. Sic etenim usus profanus,
non poëticus aut sincerus. Attamen ita sit, inquis.
Resp. hic metus extra metum inter bonos. Quid nos
bis curæ reliquorum n̄ regū? Sic ille. Ubi tamen, et si op-
portunè dicta plurima, nonnullâ censurâ haud pauca
rum Furor an & quid sit? quasi praesides, superesse, multifariam τὸ ἐργόν λαμβάνει.
Nec

Nec est explicabile, an & quis furor sit, nisi καταχρησικῶς, 59
cū Barlaeo Meth. Studior. Ducib. Megapolēsib⁹ præscri-
ptā, Calēd. Feb. A. Chr. 1639) Furorū vocabulo ἐνΦυῖαν Po-
etæ intelligas, quā Inventionis facilitatē, quālmpetum dicendi
Poëticum. Neq; enim Aristoteles, hīc cap. 17. Ποιητικὴν
furore seu μανίᾳ absolutè simpliciterq; definit; sed Vīm Re-
präsentatricem per condecenter expressas rerum formas & ef-
ficiōnēm affectuum nativorum, ὑπόθεσι disjunctivā à causis u-
niversim possibilib. arcessens, σοχασικῶς ex intuitu etiam
ἐνθουσιασμῷ vasserit, Versatilem istam Poëta Phantasiā quasq; rerū
facies concipiendi, Impetumq; copiam profunda dictionis, q̄
ἐνΦυῖς, q̄ μανίis esse. rationemque allegans ab experientiā
utriq; communem, τέτων δ', ait, οἱ μὲν ἐντλασσοι, οἱ δὲ ἐξε-
τινοι sicut i. e. horum namq; talium, alij quidem ad bene effin-
gendum, alij verò ad inveniendum idonei sunt. Quando pro-
inde, sub disjunctivā certi quid assumere aut concludere
ātorū, nisi tollantur reliqua; sicut, positiū universim q̄
indefinitè pluribus causis possibilibus aut differentijs, fruſtra
sub earum unā definitè quid assumeres, nisi disparata reliqua
removeantur: pari equidem jure in vanum laborabis,
si Vīm Poëtarum repräsentatricem, ex loco hoc Aristote-
lēo, μανίαν seu furorem dixeris, eum, ἀτ' ἐνΦυῖας non
esse, nequicquam demonstrare contendas. Mitto, quodd
ratio à Philosopho advocata utriq; disjunctionis parti indiffe-
rens, nil speciatim definit, verūm ipsam tantum disjunctivam ge-
neratim q̄ indefinitè infert. Imò, non à furore, sed ab ἐνΦυῖα
esse dūvauit τοιητικὴν, itemq; ab Artis Industriis, Horatius
in Arte, & Lubinus in-eundem Paraphrasi Scholiasticā,
alijq; documentis haud insciandi confirmant. Sed de
bis suā fēde uberiūs, Deinde, Necessaria simul cautionis
est; cū Musarum nomine, illa Ingeniū divina vīs q̄ solertia,
omnibusq; numeris absoluta Artis industria, teneatur: Invoca-
tionem

Musarum
nomine

60 tioneis eorum à Poëtis institui, non adoratoriam, sed allo-
cutoriam, quadam admonitoria solicitatione & περιωνμία; consuetudine ob præstantiam Artis receptā, quæ, ceu di-
num quid, fuerat semper admirationi omnibus. Quin
tamen superstitione quadam Musas Ethnici coluerint, non ne-
gaverim. Christiano id religioni erit, cui, ut Personæ
quadam ficta, solertia Ingenij Articū, divina Symbola, invo-
candæ fuerint. Denique, id minimè ferendum est, quod
Religionem nos in Carmine ponendam, ait. Quanquam e-
nim Poëtis, ex præscripto artis suæ, indulta libertas fin-
gendi; ea tamen Religioni & honestati sic habenda est ob-
noxia, ut nihil analogie fidei & decoro contrarium ma-
chinetur, semperque; ad illud Apostolicum collineat,
πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖται, I. Corinth. 10. v. 31, Coloss.
3. v. 17. Sed Platonem lubet ulterius excutere.

Object. §. 17. Objectat igitur (2) in de Repub. Lib. 3. Tò πο-
λιτῶν Morum in Poëtarum fictionibus abborrere prorsus à
candidâ illâ & genuinâ simplicitate virtutis; Quare multipli-
citatem illam morum ornem, qualem animis imprimunt Poë-
tica, adeo esse bona institutioni inimicam, ut ex Poëticis com-
mentis non possint non homines moribus imbui pessimi-
us. Antecedens probat: Poëtica enim omnino est μητρίκη, &
quidem παντοδαπή ἡθῶν, que in humanam naturam cadunt:
Virtus autem est quid ἀπλέσατο, quod ad Dei simplicissi-
mam naturam proximè accedit, cui eximiè nō è convenit. Et
jam Connexum illustrat Fortitudinis & Temperantiae ex-
emplis: Quippe vitiosâ istâ παιδείᾳ Poëticâ, pro fortibus
effici φιλολύτας, adeoque, ex doloris repræsentatione nimia φι-
λοθρήνας, contrâ ex nimia exsultantis latitiae licentia, φιλογέ-
λωτας; Pro temperantibus etiam insolentes fieri & procaces,
imò fraca cupiditatibus laxantes, ob descriptos à Poëtis claris-
simorum virorum cibos & potus, rerum Venerearum turpem
ian-

απολασίαν, φιλοχρηματίαν, barbarum Deūm hominumque
contemptum, ceterasq; infames intemperies: quibus vita homi-
num, per se in improbitatem prona, sub illustrium personarum
exemplis non possit non maximum dampnum infligi. Sed Re- 61
spondetur, (1) Subesse in Argumentatione ληψιν τε ζη-
τημένης, i. e. Assumptionem ejus, quod κενόμενον est; quasi
Poëtica Virtutes Vitamq; hominum honestam repræsentare
possit, non admixta imitatione Vitiōrum Vitaq; turpis. Quā
de re Plutarchus, in De Audiend. Poët. præcept. 8. (in-
terprete Xylandro) Hoc non semel, inquit, sed saper numero
monendi sunt adolescentes, Poësin, cum argumentum ei sit ad
imitandum propositum, adhibere quidem ornatum & splendo-
rem rebus moribusq;, que pro arguento sumuntur, illustrandū: Imitatio-
nē interim tamen veritatis similitudinem non dimittere, quippe num Pos-
etiarum
que in imitatione id habet, quo lectorem delectet atq; ducat. &
Itaq; imitatione, que non planè veritatis rationem nullam habe-
at, permixta actionibus virtutum & vitiōrum indicia simul
profert. Talis est Homeri Poësis, qua longum vale dixit Stö-
cis, neq; Virtuti vitium, neq; Virtio virtutem unquam ad-
esse censemib; sed omnino usq; quāq; insipientem peccare, sa-
pientem recte agere. Hac sane in Schola audiuntur: At in
rebus ipsis vitāq; communi, sicut Euripides sensit, Nunquam
à malo se Jungitur proslus bonum; Quædam sed est horum
inter se commixtio. Veritate non remotā Poësis maximè va-
riete multiplici utitur. Et nonnullis interjectis: Id po-
tiū judicet, Poësin esse Imitationem Morum & Vitarum ho-
minum, non perfectorum aut sincerorum, aut ab omni repres-
hensione immunium: Sed in quibus locum habeat muleum per-
turbationum, opinionum, mendaciorum, ignorantium: que
tamen ī ob natura bonitatem saper numero corrigit. Hoc e-
nim modo instructus adolescentis animus, nullum ex auditio-
ne dampnum sentiet, elatus atq; concitatus ad ea, que recte dis-

62 cuntur aut aguntur, contraria indignè ferens ac repudians.
Hic illa. Accedit, Rerum Imagines, quas Poësis effun-
git, non è Concomitantibus modò & Cōparatiū, verùm sā-
pe è Contrariis arcessi, ideoq; Virtutes per contraria Vitia
repræsentari, ut clariùs inde eluescant. Ultravisi igit-
er de causâ, οἵτησις est τῆς ἐν ἀρχῇ. Etiam (2) Assumptio
τοῦτο τὴν ἀγνοίαν τῆς ἐλέγχου fallit: Virtus namq; et si quā
Rectitudinem Mediocritatū simplex, si proorsus tamen u-
na non est, ut non plurimas, Circumstantiarum & gra-
duum ratione, habeat differentias, quippe non in Me-
dio Rei, sed Rationis, posita. Simul (3) Connexionis
probatio impingit bifariam: (a) περὶ τὸ οὐμβεβηδός, ceu
Plutarchus lib. alleg. princ. monet; Sanè, inquiens,
Poësis quoq; multa incunda, & adolescentis animo pabuli instar
conducientia, in se habet: non pauciora verò, qua conturbent
eum, & de sanitate mentis dimoveant, ubi lectioni Recta In-
stitutio defuerit. Neq; enim de Ægypto tantum, sed de Peë-
ticā etiam licet dicere, Illam noxia multa, & multa salubria
ferre Cultori medicamenta. Etenim, Hic amor, hīc desiderium
latet, hīc quoq; blandum Alloquium, quamvis sapien-
tem fallere callens. Quippe illecebra ejus fatuos planè & flus-
pidos non attingunt. Quare Simonides quoq; interrogatus, cur
solos Thessalos non deciperet? Rudiores esse respondit, quam
qui ab ipso decipi possent. Et Gorgias Tragēdiam dixit esse im-
posturam, quam & qui adhiberet, non adhibente iustior, &
qui passus esset, non passo esset sapientior. Utrum igitur adole-
scentes instar Ithacensium, aures eorum cerā solidā obturan-
tes, cogemus līntre Epicuri Poësin prætervehi atq; fugere? an
verò rectā potius quādam ratione iudicium circumdantes atq;
vincientes ita dirigemus, nē delectatione ad noxia deferantur?
Nam neq; atrox, natus genitore Dryante, Lycurgus sanā est
usus mente, quod multis vino capiū ac per temulentiam peccan-
tibus, vites passim exscidit; cum debuitque potius fontes proprie-
tatis adduxit.

us adducere, insanumq; (ut ait Plato) Deum alio sobrio repre- 63
sum castigare. nam id, quod noxiū est, de vino auferat aqua
admixta, utili relicto. Neg nos sanè Poëticam Musarum par-
tem exscindamus aut aboleamus: sed ubi præ nimia voluptas
se fabulosa ejus & theatrales partes coniunctaciter se iactant
& efferant, nimirū libidine insaniunt, ibi manus iniçientes re-
primamus eam. Ubi verò erudita venustas, & suavis atq; affi-
cens animus oratio vana fructusve expers non est, ibi Phi-
losophiam introducamus atq; admisceamus. Quemadmodum
enim mandragora juxta vites nascens, suamq; in vinum vim
diffundens, efficit ut suavius dormiant, qui id biberunt: sic
Poësis è Philosophia doctrinam desumens, eamq; fabulus per-
miscens, facilem ejus & gratam adolescentibus perceptionem
prabet. Non ergo fugienda sunt Poëmata philosophaturis, sed
adhibenda Poëmatibus philosophica consideratio, advescer-
dumq;, ut in eo, quod delectat, utilitatem quaras, & eam am-
pletearis. Sic ibi. Est itaq; Poëtica & ædæcas fructus Per Se,
Virtutem & honestatem amplectendas, vitium verò & ini-
ordinatos affectus, cupiditatesq; fugiendas proponere;
Quantumcunq; aliquando, absq; Rectâ institutione eve-
niat Per accidens, ut vitia pro virtutibus arripiantur.
Hinc quoq; illa Plutarchi, ibidem laudato præcept. 8.
admonitio: Addacemus ad Poëmata adolescentem, non illam
secum opinionem de claris illis & magnis nominibus afferen-
tem, quasi sapientes illi & justi fuerint homines, præstantissi-
miq; reges, & omnis virtutis atq; rectitudinis normæ. Dam-
num enim caperet, omnia magna putans, & cum stupore ad-
mirans, nihil auditum improbans; neq; admitteret reprehен-
dentes eos. Et post pauca: Condocefaciamus verò adole-
scensem, ut nihil tale laudet, neq; versutus esse velit, & pro-
babiles sectari pretextus, aut rebus malis speciosas prescriptio-
nes excogitare, quæq; alia sequuntur. Rotundiùs verò

64 adhuc D. Basilius Magnus, Orat, ad Adolescent. Quo-
modo ex Gracis Autoribus utilitas copienda, in eandem
hortatur sententiam, (interprete Iano Cornario) E-
quidem his, inquiens, quæ à Poëtis dicuntur, quandoquidem
varijs sunt, non omnibus consequenter animum advertere o-
portet. Sed cum bonorum virorum actiones aut sermones no-
bis recensuerint, eos amplecti ac imitari, & quam maximè co-
nari, ut tales simus; Cum verò ad flagitosos homines perva-
nerint, tum fugere oportet, nè imitemur, non minus quam
Ulyssem ajunt illi Sirenum cantus. Et quæ illic plura. Dein-
de (β) næḡ tō μὴ αἰνον fallit; Quandoquidem alias,
nec Philosophos, nec Scripturas Sanctas legere fas foret,
quod utrobiq; Virtus pariter cum Virtutibus, illustrium
quoq; personarum, referantur. Quo nomine Leonar-
dus Aretinus, ubi superiùs, graviter expostulat verbis
hujusmodi: Sed à quodam istorum, qui Poëtas insectan-
tur, perlubenter quererem, Quenam sit causa, cur legendos
eos non potest? Si, cum planè nihil sit, quod imputare illis
queant, dicent tamen, quod amores & flagitia in illis reperi-
untur: ego verò affirmare ausim, in nullis scriptoribus tanta
pudicitia, bonarumq; rerum exempla, quanta in Poëtis, re-
periri. Nam & Penelope circa Ulyssem fidelissimam castita-
tem, & Alceste in Admetum incredibilem pudicitiam, &
utraq; admirabilem constantiam in absentijs calamitatibusq;
maritorum exhibent, ac multa hujusmodi in Poëtis leguntur
maxima documenta uxoria discipline. Quod si aliquando
amores describunt, ut Phabi & Danaës, Vulcani, & Vene-
ris, quib; usq; adeò hebes est, ut non fictas res, & aliud pro
alio significantes, intelligat. Deniq; ista, que tu damnas, pau-
ca sunt; optimas verò permulta & dignissima cognita, ut de
Homero & Virgilio supra ostendi. Est autem perquam injus-
tum, eorum, q; laudis sancta oblivisci, meminisse verò illo-

Infl. 1.

B.

74190

rum, que causam aliquam praebeant insectandi. At nolunt i-
sta misceri, dicit mihi severus quidam Cato, potiusq; relin-
quenda bona malorum meu, quam spe bonorum mala incur-
rant; itaq; nec ipse legam Poëtas, nec alijs, uti legant, permit-
tam. At Plato & Aristoteles legebant (imò Paulus, Aposto-
lus illuc inatissimus; Videlis Act. 17. v. 28. 1. Corinth.
15. v. 33. Tit. 1. v. 12.) quibus si te, aut gravitate morum,
aut intelligentiâ rerum anteponat, nullo modo feram. An tu
te aliquid discernere putas, quod illi non viderint? Christi-
anus sum, inquis, at illi (duo Ethnici) fortè suo more vive-
runt? Quasi verò honestas gravitasq; morum, non tum eadem
fuerit (at major certè in Paulo, quàm) quæ nunc est; aut
quasi non hac ipsa, vel etiam deteriora in sacrus reperiantur Li-
terū? Annon ibi Samsonis amores referuntur, & robustissimus
vir gremio muliercula impositus, & fortitudinis detonsus cri-
nus? an non hac Poëtica, annon flagitiosa? Ta-eo filiarum Lib-
Scelus, & Sodomitarum execranda obscenitatem; qua duo,
mebercle, flagitia, ego ille qui Poëtas laudo, commemorare
nequaquam sustineo. At enim David amorem, & scelus in U-
riam, Absolonisq; fratricidium, & tam numerosum Salomonis
concubinarum gregem, quorū spectare dicam? An quia hac
mala sunt, & flagitiosa, obscena, propterea negabimus Sacros
Libros esse legendos? Nequaquam. Nec Poëta igitur respu-
endi sunt, quia interdum aliquis ad detractionem hominum
scripsisse reperiantur. Evidem, quando Didonis Aenee q; amo-
res apud Virgilium lego, ingenium Poëta admirari soleo, rem
autem ipsam, quia fictam esse scio, nequaquam attendere;
quod item mihi accidit in alijs fictionibus Poëtarum, quæ ani-
mum mihi non movent, eò quod fabulas tantum continent, &
aliud pro alio significant. At cum in Sacris lego, quæ vera fu-
sse non est dubium, sape inflector. Hæc ibi,

§. 18. Indidem (3) E Lib cit. Objicit: Unumquemq; Object
H 3. ita. 2.

66 in Civitate certum quoddam unumq; institutum tractare, in
eog; tantum uno versari debere, & m̄n πολυτελεγμονē, sed,
quod suum est peculiare, ad custodiā & salutem Civitatis a-
gere: Quare Representationem variorum morum Poëticam,
ejusq; studium, haud ē re esse; nec ideo opus fore Poësi
Dramaticā & Mixtā, varia imitantibus, utcunq; Exege-
matica, seu simplicior, concedi queat. Respondetur ve-
rō, (a) οὐ φίσμα esse πρὸ τὴν ἀγωνιαν τὴν ἐλέγχον: Etsi
enim unumquemq; quod suum est peculiare, in Ci-
vitate agere oportet, Etates tamen inibi diverse, di-
versaq; Vita Morumq; instituta & studia, ut non eandem
Virtutem, etiam nec Institutionem & Legem eandem reci-
perē possunt. Sicut Aristoteles Lib. 3. Pol. c. 3. Εἰσὶ^ε
εἰς ἀροποίων η̄ πόλις, inquit, ὡσπερ ζῶν ἐνθὺς ἐκ ψυχῆς
καὶ σώματος, καὶ ψυχὴ ἐκ λόγου καὶ ὄρεξεως, καὶ οὐκία ἐξ αὐδῆς
καὶ γνωστοῦ, καὶ κτῆσις ἐκ δεσμώτων καὶ δελεών. Τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον καὶ πόλις εἰς ἀπάντων τε τέτων, καὶ πόλες τέτοις εἰς
ἄλλων αἴρομέων συνεισκεν εἰδῶν. ἀνάγκη μη̄ μίαν εἶναι τὴν
τῶν πολιτῶν πάντων ἀρετὴν, ὡσπερ ἔδει τῶν χρεούτων, κο-
ρυφάσις καὶ προσεότες. h. c. ut Heinlius προφελεῖ: Jam
cum ӯ, qui Republicam constituunt, ut sint inter se dissi-
miles, ipsius Civitatis ratio requiri. Quemadmodum hoc
ipsum etiam in alijs compositis videmus. Ita animal, exem-
pli gratiā, ex animo & corpore, anima ex parte ratione prae-
ditā & appetitus, familia ex viro & feminā, res familiaris ex
servo consistit & domino. Qua non parūm inter se differre,
omnes concedent. Hac autem omnia, qua jam commemorae-
vimus, concurrunt in Republicā. Nam hac omnia in eā lo-
cum habent. Neq; pauca alia sunt specie diversa, ex quibus
Civitas consistit. Ex ӯs sanè apparet, non eandem omnium
in Civitate civium Virtutem esse posse. Quemadmodum in
choro, non est eadem illius qui præcedit, & qui præcedenti
afficitur.

Resp:

Multis
formiū
iunctio
Morum
Necessar
sia est;

εἰς ἀροποίων η̄ πόλις, inquit, ὡσπερ ζῶν ἐνθὺς ἐκ ψυχῆς
καὶ σώματος, καὶ ψυχὴ ἐκ λόγου καὶ ὄρεξεως, καὶ οὐκία ἐξ αὐδῆς
καὶ γνωστοῦ, καὶ κτῆσις ἐκ δεσμώτων καὶ δελεών. Τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον καὶ πόλις εἰς ἀπάντων τε τέτων, καὶ πόλες τέτοις εἰς
ἄλλων αἴρομέων συνεισκεν εἰδῶν. ἀνάγκη μη̄ μίαν εἶναι τὴν
τῶν πολιτῶν πάντων ἀρετὴν, ὡσπερ ἔδει τῶν χρεούτων, κο-
ρυφάσις καὶ προσεότες. h. c. ut Heinlius προφελεῖ: Jam
cum ӯ, qui Republicam constituunt, ut sint inter se dissi-
miles, ipsius Civitatis ratio requiri. Quemadmodum hoc
ipsum etiam in alijs compositis videmus. Ita animal, exem-
pli gratiā, ex animo & corpore, anima ex parte ratione prae-
ditā & appetitus, familia ex viro & feminā, res familiaris ex
servo consistit & domino. Qua non parūm inter se differre,
omnes concedent. Hac autem omnia, qua jam commemorae-
vimus, concurrunt in Republicā. Nam hac omnia in eā lo-
cum habent. Neq; pauca alia sunt specie diversa, ex quibus
Civitas consistit. Ex ӯs sanè apparet, non eandem omnium
in Civitate civium Virtutem esse posse. Quemadmodum in
choro, non est eadem illius qui præcedit, & qui præcedenti
afficitur.

afficit. Ibi illa. Consequitur ergo. Representationem
riarum Virtutum Morumq; Poëticam in Republica perne-
cessariam esse; Cumprimitis, quia Morum disciplina, a-
jente Fornelio Poëtic. Tripart. Lib. I. c. 31. in Poë-
tis luculentissimè olim etiam hæc èdem de causâ ex-
pressa habetur, nec aliud profectò genus Scriptorum
est, quod tam crebro, quæ attinent ad animorum per-
turbationes, describat. quin & , præter multa pru-
denter dicta, multa etiam in Veterum Poëtarum le-
ctione occurrant exempla, quibus omnis institutio
vivendi, non secùs ac à Philosophis postea expressa,
an: e oculos ponitur. Nec Durrius, ubi supra, dif-
fitterur istis: Quin nullum Pbilosophia & Moralis ca-
put est, quod non ex Poëtis illustrari posse. Vix a-
ctionum finem, animorum sequentias nálligov? En ti-
bi Horatium & Persium, Finem animo certum mi-
serisq; viatica canis proponi monentes. Vis mentis
recessus, & affectuum, quibus illa concutitur, pu-
gnas inspicere? Licet intueri bellè descriptum ab O-
vidio & Senecâ Medeâ bellum. An juvat indagare
actionum humanarum fontes, unde fluentes rivuli
in Virtutes & Vitia dividantur? Sistitur à Plauto de-
liberans Lysiteles, ignorans Hegio, corruptus Les-
bonicus, prudens Megadorus. Nam qui Virtutum &
Vitiorum exempla in illis desideres, qui id unum fin-
gunt, id scribunt, id canunt, at illorum amor, ho-
rum odium mortalibus ingeneretur? Micant Miner-
va peplo

Eiusq; in
Poëris Es-
xempla.

68. *vix peplo intexta apud Virgilium, Lucanum, Lucretium, Sidonium, Boëthium, Herculis & Alexandri, id est, ipsa fortitudinis nomina: instructæ apparent apud Virgilium, Ovidium, Sidoniam, Canæ frugales: exhibetur à Claudiano effusa in liberalitatem dextra Probi: vides, ex justâ irâ accenso Turno abscedere scintillas & oculis micare acribus ignes: Verecundatur suo lare contenta Rufini Modestia: serenat vultus placida Augusti Clementia: premit labella prudens apud Ausonium Taciturnitas: fixa quadrato lapidi insidet Constantia Horatij. Quid, quod vivis coloribus Viri Boni imaginem oculis subjecere, non veteres tantum illi Martiales, Ausonij, Lucani, sed nostri etiam Palingenij, Baudij, Scaligeri, Douzæ, Barlæi, Baldi, Sarbierij, & reliqua Musarum corcula, quæ fonte Caballino labra proluerunt. Tantum ibi. Quamobrem (β) Karæ nō Biuor Objetam rationem retorquere licet; Si namq; pro varietate Civium in Republicâ, tam necessaria est evidens variorum Morum & Institutorum representatio, utiq; ad Civitatis informationem, Poësi Dramaticâ & Mixtâ, quæ varia imitantur, maximè opus erit. Hinc illa Durrij, ubi antè, de Dramaticis Poëtis, Comicis Tragicisq; In universum estimanti, omnibus Poëtis Comicis & Tragicis id unum est propositum, ut, quod ille ait, tanquam in speculum in vitas omnium inspiciamus, atq; ex illis exempla Virtutum capessentiarum & fugienda omnia turpitudinis summa.*

IN
JUVENEM *Ornatissimum*,
DN. CLEMENTEM FLODINUM Smolandum,
Poëtiken adversus Platonis invectivas
strenue defendantem,
ēwīzegyma.

PLATONIS teretemq; dictionem,,
Profundasq; vias scientiarum,,
Summi nominis abditumq; acumen,,
Doctis quin pariterq; docticellis
Multum concelebrata nunc & olim,,
Mirari poterit, sed haud adoret,
Quusq; lucidulos adire fontes
Phabae cupit eruditio[n]is.

FLODINE, alterutrum ut dores honorem,,
A te non poteras id impetrare.

Convellūs ratiunculas Gnathonis,
Expertem utilitatis esse garrit
Quēis divam undiq; comitulam Poësin,
Nugas Tu studio refellis istas
Acri, frigidulasq; vanitates
Nec mirare Platonis aut adoras.

Amico affectu L. mq; posuit
P R A E S E S

AD DN. RESPONDENTEM, amicum
suum perdilectum:

DUm Studio incumbis præclaris artibus, atq;
Ingenio docti nomen habere cupis,
Differis & docte magni sub præsidis umbrā,
Atq; Poëtarum Symbola rite probas.
Gratulor hinc Musas talem obtinuisse, probatæ
Virtutis Socium. Magte FLODINE! Vale!!

Subito ser
JOH. FLAC

Nil intentatum nostri liquere poëta:
Nec minimum decus est, discere, crede mihi;
Ardua Doctorum in vestigia tendere scitè;
Gloria quò maneat, prendere verùs oper.
Quandoquidem magna meritus præconia laudis,
Aribus ingenuis excolis ingenium;
Rectè agis. Et tandem titulo majore verendus,
Prædictusq; viges: macte igitur studijs!
Sic tibi nunc voveo, FLODINE, per omnia, frater,
Prospера succedant! vive valeq; diu!

ANDREAS M. RINGIUS. Wex. Smol.

HAUD INJURIA, Virtutum & literarum viam in principio asperam, difficilem, molestiarumq; plenam esse, fatentur omnes, qui sunt experti, quām salebrosē via ad virtutem tendat. quæ si benè expendantur, vix ullus est, qui ea verissima esse diffiteri audeat. Sed quorsum hæc! Ad te, frater Favissime, Flodine, spectant, qui hæc omnia certissima esse, tuo exemplo demonstras. Tu profectò multa es percessus, antequam ad illos annos & maturitatem pervenisti, ut rām sublimem locum ascendere, arduamq; materiam defendendam suscipere, auderes. Perge, ut cœpisti! indefessus labor quodvis arduum expugnat. Crede, frater leclissime, si hoc modo progredi cœperis, non poenitebit facti, sed metam propositam facilius continges. Deum verò Opt. Max, ego obtestor, ut facilem auram tuis dignetur adspirare conatibus, quò in sui Nominis gloriam, parentum senio fatigatorum, sanguineq; junctorum, solidum solatium Ecclesiæ emolumentum, & Tuum deniq; hæc studia vergant commodum! Vale. JOH. ASCHLOVIUS. Smol.

Candida Jucundo nascuntur lilia vere,
Corda trahunt hominum facie quæ Faviter omni;
Comiter ut ludunt animalia cuncta per arva,
Mellea sed lectare, Poëtica deniq; tempe,
M agnopere ingressus, nimium jucunda & amena;
M illia declarant Exempla probanda tuorum,
Frater persincere diu, cursum studiorum.
FLUMINA eeu rapide currunt, animalia ludunt;
F axit Jova, Tibi sic cedant prospera cuncta;
M aste! C oronato Fulgebis MAGNUS H onore!

Sincero Fraternitatis affectu apposuit,
initialibus postremis,